

TILL VATTENFALL - EN "POLITISK REGIM"?

När Åke Rusk, som var en glänsande tekniker, övergick till SAS, bedömde vi på Kommunikationsdepartementet att det efter de stor-slagna projekten med 400 kilowattledningarna och de djärva planerna på atomkraften, som Åke Rusk var själen till inom Vattenfall, ~~att det~~ kunde vara idé att välja någon ekonom och administratör. Vattenfall beredde oss små bekymmer inom det tekniska gebitet och inte heller för distributionen till kunderna. Däremot började den ekonomiska utvecklingen väcka vår uppmärksamhet. Vi diskuterade många namn, bl a framförde jag Erik Huss som ett alternativ. Gösta Skoglund var inte helt ointresserad, men alternativet föll bort. Jag fick uppfattningen att det var hans starka engagemang i Folkpartiet som gjorde Skoglund betänksam. Men vi hade vunnit Gösta för propån att välja en ekonom och administratör. Någon vecka innan avgörandet borde ske frågade Gösta mig om jag inte själv skulle kunna åta mig jobbet. Efter sedvanlig betänketid svarade jag jakande. Efteråt har jag ofta ställt mig frågan om jag medvetet eller omedvetet pläderade för en ekonom i tanke att jag själv kunde vara ett alternativ. Det får förbli en fundering. Gösta och jag trivdes bra tillsammans men Gösta hade tidigare intimt samarbetat med Nils Hörjel. Möjligen spelade det in att han gärna skulle återknyta till detta samarbete.

Min entre till Vattenfall, den första icke teknikern som Vattenfallschef, skedde icke utan vända. Under denna tid var det sed att en ny generaldirektör gick på visit till övriga generaldirektörer inom affärsverkssektorn. Så gjorde även jag. Mitt besök hos Erik Upmark, SJ-chefen, är det enda jag kommer ihåg. Han menade att jag måste vänta mig en tid av många besvärligheter i det högteknologiska Vattenfall. Men han var full av medkänsla och gav mig många vänliga råd. Vi hade haft god kontakt med varandra under min statssekreterartid. Om jag ändå närmast kände mig uppmuntrad av besöket hos Upmark fick jag strax därefter en kalldusch i en artikel i Svenska Dagbladet. Det var Gösta Malm, på 1920-talet statsråd i olika regeringar och 1928-38 generaldirektör för Vattenfall, som tog till orda. Han beklagade att regeringen utnämnt en icke tekniker till chef för ett företag med stolta traditioner inom tekniken. Senare blev jag god vän med Gösta Malm och besökte honom ett flertal gånger i hans bostad vid Östra stationen för att informera honom och

få råd i bekymmersamma lägen. Jag hade då sällskap med Brita, min hustru, och kanske var det hennes charm som underlättade vänskapen mellan Gösta Malm och mig.

Inom Vattenfalls ledning mötte jag artighet och i början en viss kyla. Man hade satsat på sin egen överdirektör som Åke Rusks efterträdare. Det var dock en ganska snart övergående kyla. För mig allvarligare var inställningen från ASEAS verkställande ledning. ASEA var vår största leverantör. I en artikel i början av 1959 framhöll Åke Wrethem bl a: "Låt mig säga -- att jag emellertid inte vill tro att denna och andra egenartade "olyckfall vid upphandling"--- nödvändigtvis behöver uppfattas som om den traditionella "tekniska" objektiviteten hos Vattenfall medvetet skulle mera permanent överges under den nya, inom allmänt industrihåll "som politiskt uppfattad regim". Vad som upprörde Åke Wrethem var dels min behandling av atomenergifrågan - här i ett senare avsnitt behandlad - dels två upphandlingsärenden som gått ASEA förbi till utländska företag. Av dessa två hade ett i sak avgjorts före mitt tillträde och i det andra hade vi inom styrelsen efter lång diskussion gått med på förslaget från direktören för elektrotekniksavdelningen. Båda dessa beslut var alltså i överensstämmelse med teknikernas förslag och de var upprörda över beskyllningen att ha givit vika för politiska påtryckningar. Det var därför ganska lätt för mig att svara. Jag svarade mycket försonligt, men avslutade med en liten släng: "Vid annat tillfälle - men helst inte offentligt - skulle det vara roligt att med Dig söka reda ut vad vi skall inlägga i begreppet "politisk regim" i Ditt respektive mitt företag". Mitt svar följdes av en lång och i allt väsentligt välvillig replik till både mig och Vattenfall. Och i en sista replik från min sida hette det i början: " I din slutreplik kan jag uppriktigt instämma - och i litet till. Det sker med en avsevärd lättnad". Freden var etablerad och sedan tystnade talet om "politisk regim" ^{utan} inom ~~inom~~ industrihåll. Meningsbytet ^{me} stärkte också min ställning i Vattenfall.